Lietas arhīva Nr. A42-00964-23/23
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0613.A420291522.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023.gada 13.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Rudīte Migla,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers.S/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora p.i. 2022.gada 20.oktobra lēmuma Nr.33.17-6/22.13/5072 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers.S/ 2021.gada 22.novembrī vērsās ar iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – dienests), lai saņemtu grantu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai par 2021.gada oktobri.

Dienests ar 2021.gada 17.decembra lēmumu Nr.33.17-3/17.7.2/112324 piešķīra pieteicējai atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai 3858,16 *euro* apmērā un atteica piešķirt 3889,83 *euro* apmērā. Pēc atbalsta piešķiršanas dienests konstatēja, ka pieteicēja nebija tiesīga saņemt valsts atbalstu, jo tās ieņēmumu samazinājums 2021.gada oktobrī nav saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

Secīgi ar dienesta 2022.gada 7.septembra lēmumu Nr.33.17-7/17.7.3/77195 atcelts 2021.gada 17.decembra lēmums Nr.33.17-3/17.7.2/112324 daļā par atbalsta piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai 3858,16 *euro* apmērā un noteikts pienākums pieteicējai viena mēneša laikā atmaksāt nepamatoti saņemto atbalstu par 2021.gada oktobri (turpmāk – sākotnējais lēmums).

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja.

[2] Ar dienesta ģenerāldirektora p.i. 2022.gada 20.oktobra lēmumu Nr.33.17-6/22.13/5072 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Lietā nav strīda, ka pieteicējas apgrozījuma kritums 2021.gada oktobrī atbilst Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumu Nr.676 „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai" (turpmāk – noteikumi Nr.676) 4.2.1.apakšpunkta nosacījumiem. Lietā ir strīds par to, vai atkārtoti izskatot lietas materiālus, pamatoti secināts, ka pieteicējas ieņēmumu samazinājums 2021.gada oktobrī nav saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem.

[2.2] Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojumā Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – Rīkojums) netika noteikts liegums 2021.gada oktobrī nodarboties ar augļu un dārzeņu vairumtirdzniecību, no kā izriet, ka vispārīgi nepastāvēja tiesiskie šķēršļi veikt saimniecisko darbību pieteicējas reģistrētajā darbības nozarē. Tomēr nevar noliegt, ka ekonomiskā situācija un ar Covid-19 izplatības ierobežošanu saistītie pasākumi ir ietekmējuši jebkuru komersantu, arī pieteicējas saimniecisko darbību.

Noteikumu Nr.676 mērķis ir primāri sniegt atbalstu tiem krīzes skartajiem uzņēmumiem, kuru saimnieciskā darbība 2021.gada oktobrī joprojām ir pilnībā vai daļēji ierobežota. Līdz ar to, lai pretendētu uz atbalstu, primāri ir jākonstatē tieši pretendenta uz atbalstu saimnieciskās darbības ierobežojumu esība un to tieša ietekme uz ieņēmumu kritumu, nevis šķietama cēloņsakarība starp valstī noteiktajiem ierobežojumiem un ieņēmumu kritumu.

[2.3] Atšķirībā no valsts noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem, kas ir objektīvs, no nodokļu maksātāja gribas un rīcības neatkarīgs šķērslis ieņēmumu gūšanai, dārzeņu iepirkumu cenu kāpums, pieprasījuma samazināšanās, liegums tirgot produkciju attiecīga izmēra spainīšos u.tml., ir apstākļi, ko nodokļu maksātājs var ietekmēt, pielāgojoties esošajai situācijai. Turklāt apgrozījuma samazinājums var nebūt saistīts tikai ar Covid-19 infekcijas izraisītu krīzi.

Pieteicējas norādītie apstākļi nav uzskatāmi par saimnieciskās darbības veikšanas ierobežojošiem apstākļiem, kas paredzētu tiesības uz atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai.

[2.4] Konkrētajā gadījumā darbības no dienesta puses, kad iestāde veica pieteicējai atbalsta izmaksu, varētu uzskatīt kā iestādes skaidru izteikumu. Attiecīgi pieteicēja, saņemot atbalstu kredītiestādes norēķinu kontā, paļāvās uz atbalsta saņemšanas tiesiskumu. Tomēr, tā kā noteikumi Nr.676 skaidri nosaka atbalsta piešķiršanas kritērijus, tad pieteicējas tiesiskā paļāvība konkrētajā gadījumā nav aizsargājama. Nelabvēlīgākas tiesiskas situācijas radīšana salīdzinājumā ar iepriekšējo labvēlīgāko, bet prettiesisko situāciju, pati par sevi nav tiesiskās paļāvības pārkāpums. Tādējādi, konstatējot, ka nepamatoti ir izmaksāts atbalsts, iestādei šī kļūda ir jālabo, un tas nerada tiesiskās paļāvības aizsardzību.

Tātad konkrētajā gadījumā pieteicēja varēja un tai vajadzēja apzināties, ka komercsabiedrības pieprasījums atbalsta apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai par 2021.gada oktobri ir nepamatots. Savukārt, ja atbalsts ir pieprasīts vai saņemts nepamatoti, nodokļu maksātājam ir pienākums labprātīgi atmaksāt piešķirto atbalstu.

[3] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, norādot turpmāk minētos argumentus.

[3.1] Pieteicēja iesniegumā, lai saņemtu grantu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai par 2021.gada oktobri, sniedza dienestam visu nepieciešamo informāciju. Pirms vēršanās ar iesniegumu dienestā pieteicēja telefoniski konsultējās ar dienesta inspektori. Papildus savā 2022.gada

21.janvāra sūdzībā, kas tika iesniegta saistībā ar dienesta lēmumu nepiešķirt pieteicējai atbalstu par 2021.gada novembri, pieteicēja sniedza papildu paskaidrojumus cita starpā norādot, ka liels apgrozījuma kritums pieteicējai bija saistībā ar Covid-19 epidemioloģiskajām prasībām, liedzot tirgot sveramos 6 kg spaiņus ar /produkti/.

Liegums pieteicējai piegādāt klientiem lielos 6 kg spaiņus sveramās produkcijas tirgošanai ir tiešā veidā saistīts un izriet no Covid-19 epidemioloģiskajām prasībām. Savukārt, minētās produkcijas fasēšana un tirgošana 0,950 g mazajos spainīšos ir komercdarbība pilnīgi citā tirgus nišā, kurā pieteicēja līdz šim nebija darbojies, attiecīgi arī citi konkurences apstākļi.

[3.2] Pieteicējas galvenie klienti ir SIA /Nosaukums A/, SIA/Nosaukums B/, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību /Nosaukums C/, SIA /Nosaukums D/ un SIA „/Nosaukums F/. Minētie klienti strādāja gan "sarkanajā", gan "zaļajā" režīmā.

Pieteicējas apgrozījuma kritums radies saistībā ar veikalu darba laika un klientu plūsmas ierobežojumu, kā arī piegāžu apjoma samazināšanos. Šie apstākļi, kas izraisīja pieteicējas apgrozījuma kritumu 2021.gada oktobra mēnesī par 34%, tiešā veidā izrietēja no Covid-19 infekcijas izplatīšanas ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem un nebija novēršami, veicot ar saimnieciskās darbības organizāciju saistītus pasākumus, īpaši ne tik īsā laika periodā.

[3.3] Pārsūdzētajā lēmumā noteikumi Nr.676 nepamatoti sasaistīti ar Rīkojumu, kura mērķis nebija noteikt, kādās nozarēs strādājošie uzņēmumi ir tiesīgi saņemt valsts atbalstu.

Jebkuram nodokļu maksātājam, kurš atbilda noteikumu Nr.676 4.2.punktā noteiktajiem kritērijiem, tostarp pieteicējai, bija tiesības pieteikties atbalsta saņemšanai un saņemt valsts atbalstu neatkarīgi no darbības nozares.

[3.4] Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 15.panta sestajā daļā noteikts atbalsta atgūšanas mehānisms atbalsta pieprasīšanas vai saņemšanas pārkāpumu gadījumos.

Pieteicēja nav pieļāvusi nekādus pārkāpumus. Pieteicēja norāda uz tās tiesisko interešu aizskārumu, pieprasot pieteicējai atmaksāt piešķirto valsts atbalstu. Ja dienests uzskatīja, ka pieteicējas norādītie apstākļi nebija radušies saimnieciskās darbības ierobežojumu rezultātā, dienestam bija jāpieņem lēmums atteikt valsts atbalsta izmaksu.

[3.5] Pārsūdzētais lēmums ir pretrunā tiesiskās paļāvības principam. Tā rezultātā pieteicējai radušās nelabvēlīgas sekas. Pieteicēja ir neliels uzņēmums un valsts atbalsta atprasīšana tai rada nopietnus finanšu sarežģījumus.

Dienesta apsvērumi par to, ka pieteicējas tiesiskā paļāvība konkrētajā gadījumā neesot aizsargājama, neiztur kritiku, jo dienesta 2021.gada 17.decembra lēmums Nr.33.17-3/17.7.2/112324 uzskatāms par tiesisku.

[4] Dienests rakstveida paskaidrojumos pieteikumu uzskata par nepamatotu un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmo un ceturto daļu pirmās instances tiesā administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā, izņemot, ja lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē lūdzis pieteicējs. Ņemot vērā, ka pieteicēja šādu lūgumu tiesai nav izteikusi, un tiesa nekonstatē tam šķēršļus, lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Noteikumu Nr.676 23.punkts noteic, ka par atbalsta piešķiršanas brīdi tiek uzskatīta diena, kurā dienests pieņem lēmumu par atbalsta piešķiršanu. Tiesa konstatē, ka dienests lēmumu par atbalsta piešķiršanu pieteicējai ir pieņēmis 2021.gada 17.decembrī, kad stājās spēkā Ministru kabineta 2021.gada 26.oktobra noteikumi Nr.722 „Grozījumi noteikumos Nr.676" (turpmāk – noteikumi Nr.722) un 2021.gada 9.novembra noteikumi Nr.744 „Grozījumi noteikumos Nr.676", kuri cita starp ieviesa prasību par apgrozījuma samazinājuma saistību ar konkrētu saimnieciskās darbības ierobežojumu.

Atbilstoši noteikumu Nr.676 4.2.1.apakšpunktam šo noteikumu ietvaros atbalstu var saņemt tāds uzņēmums, kas reģistrēts dienestā kā nodokļu maksātājs un atbalsta perioda mēnesī uzņēmuma apgrozījums ir krities vismaz par 20 %, salīdzinot ar vidējo apgrozījumu 2021.gada jūlijā, augustā un septembrī kopā, un šis apgrozījuma samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja reģistrēta dienestā kā nodokļu maksātāja un tās apgrozījums atbalsta perioda mēnesī ir krities vismaz par 20 %, tāpēc tiesa šo aspektu sīkāk nevērtēs. Lietā pastāv strīds, vai šis apgrozījuma samazinājums ir saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem.

[7] Likumdevēja Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā definētais mērķis ir formulēts pietiekami pragmatiski un pilnīgi – noteikt tiesisko kārtību Covid-19 infekcijas izplatības laikā, paredzot atbilstošu pasākumu kopumu Covid-19 izplatības seku pārvarēšanai un īpašos atbalsta mehānismus un izdevumus, kas tieši saistīti ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, lai nodrošinātu sabiedrības ekonomiskās situācijas uzlabošanos un veicinātu valsts tautsaimniecības stabilitāti (*1.pants*).

Kritērijus un kārtību granta piešķiršanai Covid-19 krīzes skartajiem nodokļu maksātājiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai nosaka noteikumi Nr.676, kas izdoti saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 2.pantu un 15.panta trešo daļu.

N o t e i k u m u Nr.676 projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) *(pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2020_11/EMAnot_091120_apgrozlidz.2150.docx)* norādīts pamatojums tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamībai. Proti, lai sniegtu atbalstu Covid-19 krīzes skartam uzņēmumam apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai, lai pārvarētu Covid-19 krīzes otro izplatīšanās vilni (Ministru prezidenta paziņojums 2020.gada 6.novembrī) un tādējādi turpināt aktivitātes, kas vērstas uz Latvijas tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību (I daļas 1.sadaļa). Ieilgstot Covid-19 izraisītajai nedrošība un atkārtoti noteiktajiem ierobežojumiem Covid-19 izplatības mazināšanai tirgos turpmākajos mēnešos krasi ietekmēs uzņēmumu apgrozāmo līdzekļu pieejamību un spēju veikt saimniecisko darbību. Līdz ar to īpaši svarīgi no valsts puses sniegt atbalstu, kas novērš Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem iepriekš aprakstīto situāciju un stabilizē apgrozāmo līdzekļu plūsmu. Jauno atbalsta programmu plānots ieviest ar dienesta starpniecību, ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju par uzņēmumiem un to īstenotajām nodokļu saistībām pret valsti, kā arī pieredzi dīkstāves atbalsta programmas īstenošanā (I daļas 2.sadaļa).

No minētā izriet, ka likumdevēja mērķis sniegt atbalstu uzņēmumiem ir tieši saistīts ar valsts noteiktajiem ierobežojumiem Covid-19 izplatības mazināšanai, kuri ietekmē uzņēmuma komercdarbību. Līdz ar to atbalsts ir jāattiecina tikai uz tādiem uzņēmumiem, kuru apgrozījums ir samazinājies valsts noteikto ierobežojumu dēļ.

[8] Noteikumi Nr.676 sākotnēji piemēroti 2020.gada nogalē ieviestajai ārkārtējai situācijai, bet grozījumi 2021.gada beigās attiecas jau uz tajā brīdī aktuālo ārkārtējo situāciju, kas bija izsludināta no 2021.gada 11.oktobra. Tādējādi sākotnēji normas teksts paredzēja atbalstu visām nozarēm tiktāl,

cik atsevišķās jomās normas neparedzēja konkrētus izņēmumus, savukārt vēlāki grozījumi akcentēja atbalstu atsevišķām nozarēm, citstarp tās arī saistot ar konkrētiem ierobežojumiem šo nozaru darbībai. Ārkārtējā situācija 2021.gada oktobrī tika izsludināta atkārtoti, līdz ar to uz pieteicējas prasīto periodu jau ir attiecināma normas redakcija, kas paredzēja atbalsta sniegšanu uzņēmumiem un jomām, kurus tieši skar saimnieciskās darbības ierobežojumi. Tostarp, Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumi Nr.662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai".

Tādējādi, lai pretendētu uz atbalstu nepietika tikai konstatēt apgrozījuma samazinājumu, bet šim apgrozījuma samazinājumam bija jābūt tieši saistītam ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem.

Proti, līdz 2021.gada 16.decembrim spēkā esošā noteikumu Nr.676 redakcija paredzēja vienīgi konstatēt apgrozījuma kritumu.

Savukārt no 2021.gada 17.decembra spēkā esošā redakcija paredz, ka ir jākonstatē saistība ar konkrētu saimnieciskās darbības ierobežojumu. Tādējādi paredzot sniegt atbalstu ierobežotākam personu lokam, t.i., tikai tiem, kuriem tiešā veidā tiek ierobežota saimnieciskā darbība ar konkrētu ierobežojumu. Minētā redakcija atšķiras no pirms tam normā esošās prasības izklāsta, kas līdz minēto grozījumu spēkā stāšanās brīdim (2021.gada 17.decembrim) šādu priekšnoteikumu neizvirzīja.

No minētā izriet, ka, nosakot jaunu atbalsta periodu no 2021.gada oktobra, vienlaicīgi tika papildināti atbalsta saņemšanas priekšnoteikumi.

Regulējuma mērķis nav sniegt atbalstu visiem tiem uzņēmumiem, kuru saimniecisko darbību ir skāruši likumdevēja noteiktie saimnieciskās darbības ierobežojumi. Tā mērķis ir sniegt atbalstu tām nozarēm, kuras tieši skāra noteiktie ierobežojumi, bet ne vispārīgi visiem nodokļu maksātājiem, kuri saskārās ar ienākumu kritumu un ekonomiskām grūtībām.

Tiesa norāda, ka valsts atbalsts saimnieciskās darbības veicējam dod zināmas priekšrocības un rada konkurences ierobežojumus. Tādēļ tiesības saņemt šo atbalstu nav absolūtas, tā ir priekšrocība, kas izmantojama tikai tad, ja tiesību normās noteiktie priekšnosacījumi izpildīti pēc būtības (sal. *Eiropas Savienības Tiesas 2013.gada 7.februāra sprieduma lietā C-451/11 35.–37.punktu*).

[9] No noteikumu Nr.676 4.2.1.apakšpunkta izriet prasība konstatēt tiešu cēloņsakarību starp saimnieciskās darbības ierobežojumiem un apgrozījuma kritumu. Turklāt tiešus saimnieciskās darbības ierobežojumus jānošķir no ierobežojumiem, kas tikai netieši skar saimniecisko darbību.

Pārbaudot, vai konkrētajā gadījumā pastāv tieša cēloņsakarība starp pieteicējas norādīto saimnieciskās darbības ierobežojumu un apgrozījuma kritumu, tiesa secina turpmāko.

No lietā iesniegtās izdrukas no Nodokļu maksātāju reģistra par pieteicēju *(lietas 41.lapa)* konstatējams, ka pieteicēja kā vienīgo aktuālo pamatdarbības veidu no 2015.gada 1.janvāra dienestā ir deklarējusi darbības veidu ar NACE kodu 4631 „Augļu un dārzeņu vairumtirdzniecība". Pieteicējas pamatdarbības veids nav iekļauts noteikumu Nr.676 2.pielikumā minētajās nozarēs. Lietā par minēto nav strīda.

Pieteicēja 2021.gada 22.novembrī vērsās dienestā ar iesniegumu granta saņemšanai apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai par 2021.gada oktobri, tā pamatojumā (*noteikumu Nr.676 9.14.apakšpunkts (spēkā esošā redakcijā no 2021.gada 17.decembra) paredz, ka uzņēmējam ir jānorāda iesniegumā arī pamatojums apgrozījuma krituma saistībai ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem Covid-19 izplatības mazināšanai*) norādot – darba laika un klientu plūsmas ierobežojums *(lietas 26.-27.lapa)*. Atbildot uz dienesta 2021.gada 16.decembra lūgumu sniegt informāciju kā tieši ārkārtējā situācija ietekmējusi uzņēmuma apgrozījuma kritumu, ņemot vērā pieteicējas pamatdarbības veidu (*lietas 40.lapa*), pieteicēja paskaidrojusi, ka ārkārtējās situācijas laikā apgrozījums samazinājās, jo pieauga dārzeņu iepirkuma cena un samazinājās pasūtījumu daudzums (*lietas 39.lapa*). Arī atbilstoši apstrīdēšanas iesniegumā un pieteikumā norādītajam pieteicēja tās apgrozījuma kritumu saista ar veikalu darba laika un klientu plūsmas ierobežojumu, kā arī piegāžu apjoma samazināšanos.

Tiesa salīdzinoši norāda, ka Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumi Nr.662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai", kuru redakcija, kas bija spēkā 2021.gada oktobrī, noteica aizliegumu sniegt pakalpojumus un organizēt pasākumus un citas aktivitātes, ja tiek veicināta cilvēku nekontrolēta drūzmēšanās (pulcēšanās), kā arī ja nav iespējams nodrošināt epidemioloģiskās drošības prasību ievērošanu, īpaši attiecībā uz distancēšanās, cilvēku skaita un vienai personai noteiktās minimālās platības prasības nodrošināšanu un kontroles organizēšanu (*minēto noteikumu 11.punkts*). Tirdzniecības pakalpojumu sniegšana bija atļauta arī epidemioloģiski nedrošā vidē, ievērojot noteiktus epidemioloģiskās drošības pasākumus (*3.2.nodaļa*). Savukārt atbilstoši Rīkojumam (*zaudējis spēku 2022.gada 1.martā*) ārkārtējās situācijas laikā tostarp tika aizliegta tirdzniecības pakalpojumu sniegšana tirdzniecības centros brīvdienās un svētku dienās, izņemot šā rīkojuma 5.13.9.apakšpunktā minētos pakalpojumus un 5.16.apakšpunktā minētās tirdzniecības vietas. Šis nosacījums netika attiecināts uz pakalpojuma sniedzējiem un tirdzniecības vietām, kurām ir atsevišķa ieeja no ārtelpas un tiek nodrošināta apmeklētāju plūsmas nodalīšana no tirdzniecības centra koplietošanas telpām (*rīkojuma 5.20.apakšpunkts*).

Tiesa neapšauba, ka ārkārtējās situācijas laikā pastāvēja virkne ierobežojumi, tostarp veikalu darba laiku un klientu plūsmas ierobežojumi. Tāpat tiesa neapšauba, ka ārkārtējās situācijas laikā pieteicējai varēja samazināties pasūtījumu daudzums un tā rezultātā piegāžu apjoms, kas ietekmēja pieteicējas saimniecisko darbību. Vienlaikus pieteicējai pastāvēja vairāki instrumenti, lai saglabātu saimniecisko darbību un darbotos savā pamatdarbības veidā, pielāgojoties tā brīža situācijai. Piemēram, tirgojot savu produkcijas mazākos iepakojumos, kas ir saimnieciskās darbības organizēšanas jautājums. Turklāt nedz minētajos noteikumos, nedz Rīkojumā, ne arī kādā citā tiesību aktā saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem netika noteikti ierobežojumi tirgot pieteicējas produkciju sveramos 6 kg spaiņos.

Pieteicējas norādītie apstākļi nav atzīstami par konkrētu saimnieciskās darbības ierobežojumu tieši radītu apgrozījuma kritumu noteikumu Nr.676 4.2.1.apakšpunkta izpratnē, bet par šo ierobežojumu kopsummas netiešu negatīvo ietekmi uz saimniecisko darbību kopumā. Pieteicējai nebija liegts nodarboties ar tās saimniecisko darbību un attiecībā uz pieteicēju nav konstatējama tieša cēloņsakarība pieteicējas kā augļu un dārzeņu vairumtirgotājas apgrozījuma kritumam ar tās klientiem noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem Covid-19 izplatības mazināšanai, ne ar valstī vispārīgi noteiktajiem ārkārtas situācijas ierobežojumiem. Tas, ka pieteicējas klienti saistībā ar ārkārtējo situāciju un noteiktajiem ierobežojumiem samazināja tostarp pasūtījumu daudzumu no pieteicējas ir ticami saistīts ar klientiem noteiktajiem darbības ierobežojumiem, epidemioloģiskās drošības pasākumiem, vai vispārējo ekonomisko situāciju, un vērtējams kā vispārējs uzņēmējdarbības risks. Taču nav konstatējams tiešs pieteicējas saimnieciskās darbības ierobežojums. Arī pieteicējas klientu darbošanās "zaļajā" vai "sarkanajā" režīmā neveido cēloņsakarību ar pieteicējas ieņēmumu kritumu, jo lielā mērā ir atkarīga no pircēju uzvedības.

Pieteicēja norādījusi, ka produkcijas fasēšana un tirgošana 0,950 g mazajos spainīšos ir komercdarbība pilnīgi citā tirgus nišā. Tomēr tieši pieteicējas uzdevums ir veicināt interesi par savu produkciju un pielāgojoties notikušajām izmaiņām. Turklāt vērā ņemams arī pieteicējas 2021.gada 22.novembra iesniegumā noradītais, ka nodokļu maksātājs bija nonācis finanšu grūtībās jau uz 2019.gada 31.decembri *(lietas 26.lapa)*.

Ievērojot iepriekš minēto un aplūkoto normu mērķi, pieteicējas norādītie apstākļi vērtējami kā acīmredzami nepietiekami atbalsta piešķiršanai, jo, pielāgojoties noteiktajām prasībām, pieteicēja varēja veikt saimniecisko darbību. Konkrētajā gadījumā tieša cēloņsakarība nav konstatējama.

[10] Attiecībā uz pieteicējas argumentu, ja dienests uzskatīja, ka pieteicējas norādītie apstākļi nebija radušies saimnieciskās darbības ierobežojumu

rezultātā, dienestam bija jāpieņem lēmums atteikt valsts atbalsta izmaksu, norādāms uz noteikumu Nr.676 10.punktu.

Pirmkārt, no noteikumu Nr.676 10.punkta izriet, ka dienests 20 darbdienu laikā no lēmuma pieņemšana dienas izmaksā atbalstu, bet lēmuma pieņemšanas termiņu minētā norma nenosaka. Otrkārt, dienests lēmumu par atbalsta piešķiršanu pieņem, pamatojoties uz nodokļu maksātāja iesniegumā norādīto informāciju, kuru iespēju robežās pārbauda, un tāpēc dienestam ir tiesības pieprasīt papildu informāciju, lai pārliecinātos par atbalsta piešķiršanas priekšnoteikumu izpildīšanos. Vienlaikus jāņem vērā, ka atbilstoši noteikumu Nr.676 18.punktam pārbaudīt nodokļu maksātāja sniegto informāciju dienests var arī pēc atbalsta piešķiršanas (*Senāta 2022.gada 11.jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-882/2022 (ECLI:LV:AT:2022:0711.A420152521.11.L) 4.punkt*s).

Tiesa konstatē, ka arī pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka atbalsta piešķiršanas un izvērtēšanas brīdī dienests neveic padziļinātas pārbaudes, bet gan nepieciešamības gadījumā tās veic *post factum* jau pēc lēmuma pieņemšanas, lai ātrā laikā sniegtu uzņēmējiem atbalstu un sasniegtu Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā noteikto mērķi.

[11] Pieteicēja norāda arī uz tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu un uzskata, ka tai bija pamats rēķināties ar piešķirto atbalstu, kura atprasīšana tai rada nopietnus finanšu sarežģījumus.

Viens no gadījumiem, kad atbilstoši Administratīvā procesa likuma 86.panta otrajai daļai var atcelt adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu, ir gadījums, kad tiesību norma paredz administratīvā akta atcelšanu vai administratīvais akts ietver tā atcelšanas atrunu. Ja atcelšana paredzēta tiesību normā, tiek prezumēts, ka persona to zina un viņai nevar būt aizsargājama tiesiskā paļāvība vai cerība uz to, ka tiesību norma netiks piemērota (*J.Briede 86.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 861.lpp.*).

Tiesību norma, kas konkrētajā gadījumā paredz adresātam labvēlīga prettiesiska administratīvā akta atcelšanu ir Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 15.panta sestā daļa, kas nosaka, ja saskaņā ar šo pantu noteiktais Ministru kabineta atbalsts, kuru administrē dienests, ir pieprasīts vai saņemts nepamatoti un nav saistīts ar piemērojamā komercdarbības atbalsta regulējuma pārkāpumu, nodokļu maksātājam ir pienākums labprātīgi atmaksāt piešķirto atbalstu.

Tādējādi likumdevējs ir skaidri noteicis, ka nodokļu maksātājam ir pienākums atmaksāt atbalstu, ja tas piešķirts nepamatoti. Konkrētajā gadījumā nav pamats atkāpties no tiesiskās kārtības un atzīt, ka pieteicēja ir tiesīga paturēt nepamatoti saņemto atbalstu.

Atbilstoši iepriekš norādītajam pieteicējas apgrozījuma samazinājums nebija tieši saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem sakarā ar Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai paredzētajiem epidemioloģiskās drošības pasākumiem, tāpēc lēmums par atbalsta piešķiršanu pieņemts nepamatoti, un pieteicējai ir pienākums atmaksāt nepamatoti saņemto atbalstu.

Ievērojot minēto, tiesa nekonstatē tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu un dienests pamatoti atcēla lēmumu par atbalsta piešķiršanu. Savukārt pieteicējas argumentiem, ka tā sniegusi pilnīgu un patiesu informāciju un nav pieļāvusi nekādus pārkāpumus, nav izšķirošas nozīmes, jo pieteicējai uzliktais pienākums labprātīgi atmaksāt piešķirto atbalstu ir pamatots ar apstākli, ka tas saņemts nepamatoti, nevis kāda konkrēta pieteicējas pārkāpuma dēļ.

[12] Ievērojot iepriekš noradīto, tiesa secina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks, bet pieteikums – noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers.S/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora p.i. 2022.gada 20.oktobra lēmuma Nr.33.17-6/22.13/5072 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla